

Heemkundekring Myerle

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	2
Peter van de Berk	3
Molenberg	4
Landweer	14
Zuster Lucentia van de Zanden	17
Reactie op artikel Jan Hendrix.	23
Wapens in Mierlo	24

BESTUUR

Voorzitter:	Theo de Groof, 0492-662258
Secretaris:	Annie Berkers-Romonesco 0492-664118
Penningmeester	Hans Verhees 0492-663219
Lid:	Henk van Sleeuwen 0492-662916
Lid:	Marij Damen-v.d. Aa 0492-662571
Lid:	Peter van den Berk 0493-317920
Lid/notulist	Rinie Weijs 0492-662758

Voor het aanleveren van kopij geldt het volgende:

Kopij aanleveren als Word-document **zonder opmaak** met de extensie .DOC, .DOCX, of .TXT. Foto's of illustraties **niet** insluiten in het Word-document. Ik kan ze dan niet verwerken. Lever ze aan als los bestand met extensie.TIF of .JPG met een resolutie van ten minste 300 DPI. Als er een lagere resolutie wordt aangeleverd gaat dit zeer ten koste van de afdrukkwaliteit.

Redactie:

Marieke van de Konijnenberg
Carin Jansen-Zeelen
Rinie Weijs

Redactieadres:

Carin Jansen-Zeelen
Hertshooi 8
5731 TH Mierlo
tel.: 0492-667600
E-mail: redactiekoerier@gmail.com

VOORWOORD.

In 2010 startte een projectgroep met daarin o.a. de gemeente Geldrop-Mierlo en Heemkundekring Myerle met de reconstructie van de Molenberg op de Molenheide. Aangezien onze heemkundekring al in een eerder stadium de exacte locatie van standardmolen had vastgesteld was dit een uitgelezen mogelijkheid om archeologisch onderzoek te doen, hetgeen dan ook interessante vondsten opleverde. Het project is bijna afgerond. De Molenberg ligt er, de vier teerlingen zijn gestort, de toegangswegen zijn zichtbaar gemaakt. Henk Simons doet verslag van dit project.

Weinigen zullen het begrip “Landweer” kennen. In onze omgeving werden in de 14e en 15e eeuw vaak aarden wallen aangelegd beplant met houtgewas als bescherming tegen invallen van vijandelijke troepen. Leden van onze vereniging ontdekten zo’n landweer, gelegen op de grens van Mierlo en Lierop. Henk van Sleuwen, Annie en Hans Berkers doen verslag.

Rinie Weijts spreekt met Zuster Lucentia. Zij is geboren in Mierlo en groeide op als Anneke van der Zanden. In 1954 treedt zij in de Congregatie van de Zusters Franciscanessen in Oirschot, een congregatie die vanaf 1874 veel betekend heeft voor het onderwijs en de ouderenzorg in ons dorp. Momenteel woont Zuster Lucentia weer in Mierlo.

Vorig jaar stond er een interview met Jan Hendrix in De Myerlese Koerier. Veel van de herinneringen van Jan hebben te maken met de Tweede Wereldoorlog, waaronder het neestorten van een vliegtuig bij de Collse Hoeve. Carin Janssen schrijft een aanvulling op dit verhaal.

De artikelen zijn voorzien van het nodige illustratiemateriaal en zeer de moeite waard om te lezen.

De redactie.

KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING VOOR PETER V. D. BERK

Door een list werd Peter v.d. Berk op 26 april naar het Heemhuis in Deurne gelokt. Een delegatie van onze vereniging had met Peter afgesproken dat zij om 10.30 uur aanwezig zouden zijn om de expositie te bezoeken.

Een groot aantal door Peter gemaakte etsen werden daar geëxposeerd en door ons bewonderd. Iedereen luisterde naar de vakkundige uitleg over het etsproces en de grote nauwkeurigheid hiervan. Het tekenen in spiegelbeeld was hierbij voor ieder nieuw. Om ongeveer 11.15 uur begon het gezelschap onder leiding van Peter aan een rondleiding door het Heemhuis.

Staande in de kelder van het gebouw werd Peter gevraagd om naar boven te komen, er was inmiddels bezoek gekomen. Burgemeester Mak, omhangen met de ambtsketen, richtte het woord tot hem. Op voordracht van de beide heemkundeverenigingen uit Deurne en Mierlo, had het volgens burgemeester Mak in Deurne, de koningin behaagd om Peter te onderscheiden als lid in de orde van Oranje Nassau. De onderscheiding in zilver werd onder grote belangstelling opgespeld en direct gevolgd door een luid applaus door alle aanwezigen.

Onderstaand een deel uit de voordrachtspeech van de burgemeester.

“Vanaf 1984 is Peter van den Berk een gedreven amateurhistoricus en -archivaris in dienst van de gemeenschap. Hij richtte in 1984 heemkundekring Myerle in Mierlo op en was jarenlang bestuurslid. Vanaf 1996 zet hij zich in voor Heemkundekring H.N. Ouwerling in Deurne. Hij houdt zich bezig met archiefonderzoek, publiceert over zijn onderzoeksresultaten en slaat historisch beeldmateriaal op. Daarnaast houdt hij wekelijks zeer populaire bijeenkomsten in het Heemhuis voor beeldherkenning. Tevens verzorgt hij de publicaties in het Weekblad voor Deurne. Verder is hij redactielid van het tijdschrift D'n Uytbeyndel en levert hij zijn bijdrage aan populair wetenschappelijke artikelen daarin. In 2009 trad hij weer toe tot het bestuur van Heemkundekring Myerle in Mierlo. Als coördinator 'Beeld en Geluid' is hij als adviseur en medewerker betrokken bij het verwerven, scannen, digitaliseren, rubriceren en opslaan van foto's, films en geluidsfragmenten”.

Deze lijst van verdiensten kunnen door beide verenigingen nog ruimschoots worden aangevuld. Na het uitreiken was er nog een ruime tijd van gezellig samenzijn en 'verbroederen'. Later werd het feest in huiselijke kring voortgezet. Peter namens ons allen, bedankt en nu op naar het 'goud'.

ARCHEOLOGISCHE WAARNEMING MOLENBERG MIERLO, GEMEENTE GELDROP-MIERLO, tijdens reconstructie oude molenberg van de Stan- derdmolen op de Molenheide.

Inleiding.

Ongeveer 25 Jaar geleden hebben wij met behulp van de kadastrale kaart van 1832 (afb.1) op de Molenheide de plaats opgezocht waar de Mierlose standermolen tot $\pm$ 1859 heeft gestaan.

Als pas gestarte archeologische werkgroep namen we als uitgangspunt dat men de molen gebouwd zou hebben op het hoogste punt in het landschap. En inderdaad, met een beetje wijsheid en het nodige geluk, vonden we sporen op een van de hoogste stuifduinen, ongeveer 80 meter achter de TV toren.

Door één spoor te couperen aan de westzijde van de Molenberg (afb. 2) kregen we de bevestiging dat het één van de kruipalen van de molen betrof.

Historie

De standermolen was eigendom van de Heren van Mierlo, die hem verpachtten aan een molenaar. Zeer waarschijnlijk was het een banmolen, wat in-

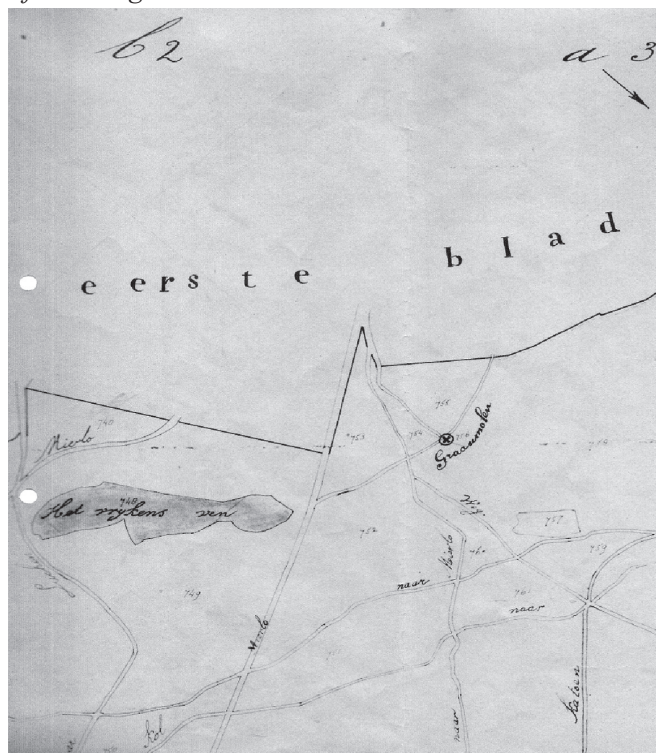

Afb. 2 Gecoupeerd spoor van de kruipaal aan de westzijde van de Molenberg.

hield dat de bevolking van het dorp verplicht was hun graan op de molen te laten malen. Na de afschaffing van de heerlijke rechten verviel dit dwangrecht en daarmee de verplichting voor de bevolking. Aangezien de standermolen van de Heer van Mierlo op de heide stond, ver van de bewoning, was het bijna vanzelfsprekend dat iemand toen het initiatief zou nemen om in het dorp een molen op te richten.

In 1853 werd de molen openbaar verkocht door de familie Van Scherpenzeel Heusch aan Anna Maria

Afb. 1 Fragment van de kadastrale kaart 1832.

Afb. 3 Anna Maria Doers

Doers, weduwe van de Mierlose bakker en oud-secretaris Johannes Ferdinand Branten.

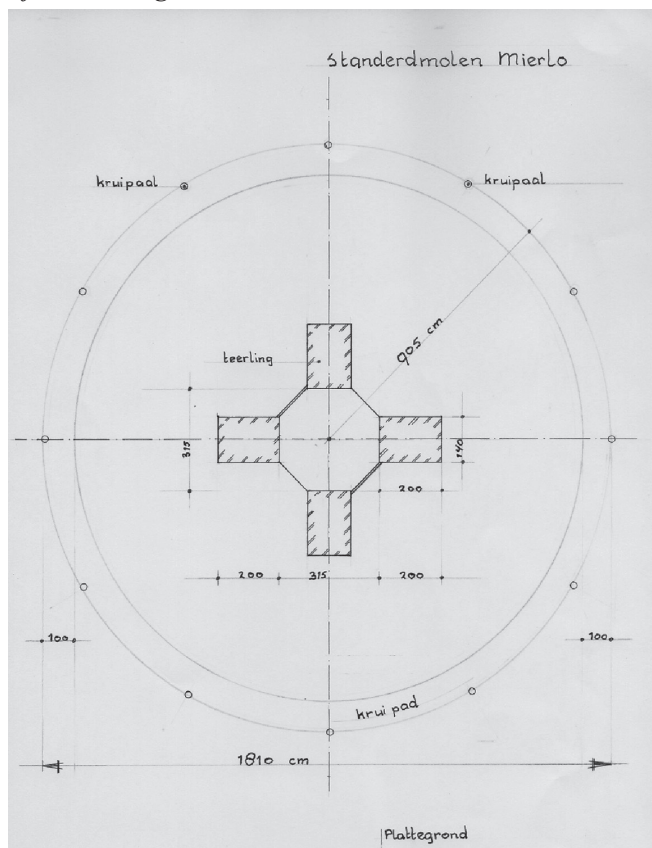
De oude standerdmolen werd in 1859 in opdracht van Anna Maria Branten-Doers afgebroken en vervolgens op naam van haar zoon Arnoldus Branten aan de Dorpsstraat herbouwd.

Bevordering toerisme.

Begin 2011 werd in het kader van het bevorderen van toerisme het plan opgevat om de oude molenberg op zijn oorspronkelijke plaats in het landschap te visualiseren, om daarmee een stukje historisch besef terug te brengen. Wij kregen van de gemeente het verzoek om de werkzaamheden archeologisch te volgen. Dit hield in dat we na het verwijderen van de bomen en de strooisellaag aan de oppervlakte waarnemingen konden doen. Helaas was van de veldverkenning van 25 jaar geleden ons referentiepunt verdwenen, zodat een exacte maatvoering niet mogelijk was.

Nu, anno 2011, is het niet meer toegestaan om in een gebied met archeologische verwachting dat niet wordt bedreigd, sporen te couperen c.q. graafwerkzaamheden met als doel archeologisch onderzoek te verrichten.

Afb. 4 Plattegrond

Door middel van waarnemingen aan de oppervlakte en met behulp van een prikstok hebben we de locatie zo goed mogelijk kunnen vaststellen. Uitgangspunt hierbij was de maatvoering van de fundering (teerlingen) en de kruipalen zoals ze in de huidige opstelling in het dorp zijn.

Bomenkap

Van de bomen die op de molenberg stonden zijn na het zagen de stobben tot maaiveldhoogte weggefreest, met uitzondering van 3 bomen in het hart van de molenberg. Deze 3 bomen zijn gerooid omdat ze anders in de toekomst verzakkingen van de nieuw aan te brengen fundering zouden kunnen veroorzaken.

Afb. 5 Verwijderen van de bomen

Vondsten gedaan tijdens de waarnemingen.

(Bak)stenen.

Tijdens het rooien van één van de bomen in het centrum van de molenberg waar zich de fundering heeft bevonden, zijn enkele aardewerk scherven en baksteenfragmenten opgewoeld. De bakstenen zijn zg. veldbrand stenen, roodbakkend en grootformaat nl. 122 mm. breed en 60 mm dik.

Omdat geen hele stenen tevoorschijn zijn gekomen, hebben we de exacte lengte niet kunnen meten. Maar ervan uitgaande dat 2 koppen en 1 voeg de lengte of 4 x de dikte is, kunnen we uitgaan van een steenmaat van 122 x 60 x 254 mm. Om bakstenen te dateren aan de hand van het formaat en het productieproces is een hachelijke zaak, maar een datering van vóór 1600 lijkt heel redelijk.

Verder hebben we aan de oppervlakte uit veel eeuwen fragmentarisch aardewerk verzameld (bijlage 2).

De belangrijkste ontdekking bevond zich aan de voet van de molenberg en de oude toegangswegen in de vorm van steenpuin dat van elders was aangevoerd en aangebracht. Dit om het afkalven van de molenberg aan de westzijde tegen te gaan en om de karrensporen aan de noordzijde op te vullen.

Het puin bestond uit leien, hardsteen, mergel, vormstenen, bakstenen- en kalkmortelresten waarvan we aannemen dat het uit de omliggende omgeving is aangevoerd. Dan komen er vóór 1860 voor zover bekend maar twee gebouwen in Mierlo in aanmerking met een dergelijke monumentale status waar zulke luxe bouwmaterialen verwerkt zijn geweest, nl. de kerk en het kasteel.

Aangezien op 26 maart 1856 gestart is met de sloop van de oude kerk en de molen toen al verkocht was en het gegeven dat zowel molen als kasteel dezelfde eigenaar had, mogen we aannemen dat het puin van het kasteel afkomstig is.

Het kasteel was aan het einde van de 18e eeuw vervallen en zal zeker als steengroeve zijn gebruikt. De verharding moet dan aangebracht zijn tussen ± 1800 en 1856. In het puin waren een aantal vormstenen aanwezig met afgeronde hoeken, muurafdekkingen en (regen)lijsten (bijlage 1).

De regenlijsten hebben dezelfde vorm en afmeting als die in het kasteel van Croy zijn verwerkt. Ze zijn allemaal in die vorm gebakken dus niet in het werk bekapt. De stenen (roodbakkende veldbrand) hebben diverse afmetingen: grootformaat koppenmaat van 112 x 55 mm. Hele stenen hebben we ook hier niet aangetroffen, maar we mogen aannemen dat die ± 235 mm lang zijn.

Verder zijn er enkele geelbakkende stenen gevonden met een gemiddelde koppenmaat van 40 x 79 mm, de lengte zal ± 168 mm zijn geweest. Mogelijk zijn deze kleine stenen gebruikt aan bv. schoorsteenmantels. Deze kleine stenen zullen van elders zijn aangevoerd, bekend is bv. dat steenovens in Mierlo-Hout en Nuenen geelbakkende stenen maakten.

Over de gehele molenberg is erg veel puin van leien gevonden. Op 18e eeuwse tekeningen van het

kasteel, is duidelijk te zien dat de donjon en de torens waren gedekt met leien. Verder een stuk vensterbank van Belgisch hardsteen, afgerond en aan de bovenzijde behakt met zg. frijnslag.

Ook zijn er veel brokken mergel waarvan één groot verweerd stuk herkenbaar is als een gedeelte van een Renaissance raamlijst en nog enkele stukken, die wijzen op een boogconstructie.

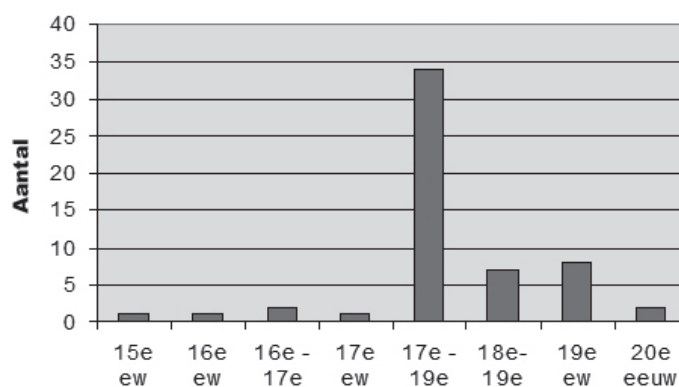
Aardewerk.

Nadat de positie van de voormalige molenberg was vastgesteld, werd de strooisellaag verwijderd. Zand, dat nodig was om de molenberg op te hogen, werd in de directe omgeving verzameld. Hierdoor werd een puinlaag zichtbaar, welke in het verleden de oude toegangswegen had beschermd.

Zowel op de molenberg als op de voormalige toegangswegen naar de molen werden in het vlak aardewerkscherven aangetroffen. In totaal werden er ongeveer honderd aardewerkscherven, 27 delen van stenen pijpen en vier stukken glas gevonden. De scherven zijn genummerd en vervolgens zijn 65 scherven door leden van de AVKP gedetermineerd om de ouderdom en de mogelijke productieplaats vast te stellen [1].

Afb. 6 : Aardewerkverdeling van de scherven, gevonden op of nabij de molenberg.

Aardewerk Molenberg Mierlo

Afbeelding 6 toont aan, dat de oudste scherf dateert uit de 15e eeuw en de jongste uit de 20e eeuw. Scherven, welke uit de 17e t/m de 19e eeuw dateren, zijn echter veruit in de meerderheid.

De aardewerkscherven uit bijlage 2 kan men in de volgende groepen onderverdelen:

Raeren

In het vondstcomplex zijn drie aardewerkscherven gevonden, welke afkomstig zijn uit Raeren (BE). Het zijn wandfragmenten van gedraaide bекers, gemaakt van steengoed en ze waren vermoedelijk bedekt met zoutglazuur. De scherven behoren tot het versierde serviesgoed. Men kan niet zondermeer stellen, dat ze kunnen worden toegekend aan een bepaalde voorname klasse. Ze dateren uit het midden of de tweede helft van de 16e eeuw [2].

Westerwald

Ruim de helft van alle gevonden aardewerkscherven is afkomstig uit het Westerwald. Achttien stuks hebben een blauwe versiering op een grijze ondergrond en de rest heeft geen versiering. Verder zijn er nog drie bodemfragmenten gevonden.

We hebben hier te maken met steengoed dat dateert uit de tweede helft van de 18e eeuw tot ongeveer 1800. Een aantal scherven heeft een versiering, welke is gemaakt door middel van inkrassen. In de 19e eeuw heeft men van deze kerfsnedeversiering geen gebruik meer gemaakt. De scherven zijn restanten van drink- en schenkkruiken voor aan tafel, bedoeld voor alledaags gebruik bij een voorname familie [3].

Nederrijns aardewerk

Bij de molenberg zijn één rand- en drie wandfragmenten gevonden, welke zijn gemaakt van rode pottenbakkersklei. Ze werden in het verleden in Tegelen vervaardigd. Dit type aardewerk behoort tot het zg. Nederrijns aardewerk, dat tussen 1500 en 1850 werd geproduceerd in het gebied tussen de plaatsen Tegelen, Krefelt en Gennep.

Het stukje kleur is het zogenaamde Tegels Zwart, dat vanaf 1830 voor een korte periode werd toegepast om gebruiksgoed te decoreren [4]. Het is gemaakt van mangaanhoudend loodglazuur en het bedekt zowel de binnen- als de buitenzijde van de scherven.

Één bordfragment is gemaakt van rode klei en heeft een gele slibversiering (engobe). Het behoort eveneens tot het Nederrijns aardewerk. Het motief, dat nog gedeeltelijk zichtbaar is, werd veel toegepast in het Maas- en het Rijnland. Op grond van de kleur van de toegepaste klei, kan Gennep als de meest waarschijnlijke productieplaats worden aangewezen. Vermoedelijke datering: 18e eeuw [5].

Hafner keramiek

Hafner keramiek(waar) is de samenvattende benaming voor pottenbakkersproducten uit klei-aarde met bontgekleurd loodglazuur, voornamelijk uit de Renaissance. Belangrijke centra waren Salzburg en vooral Neurenberg. Typisch voor Hafnerwaar zijn de roodbruine stippen of strepen die in het loodglazuur optreden als gevolg van inmenging van ijzerdeeltjes. Nabij de molenberg is één fragment gevonden, dat tot dit type aardewerk kan worden gerekend. Daar waar Hafnerwaar wordt aangetroffen, is dit vaak in combinatie met een hogere klasse (elite) [1]. Datering: 17e eeuw.

Industrieel aardewerk

Archeologisch misschien minder interessant zijn de scherven van mineraalwaterkannen, van industrieel witbakkend steengoed (bordfragmenten) en van serviesgoed en drinkglazen.

Datering: 19e en 20e eeuw.

Stenen pijpen

In totaal zijn er 27 fragmenten gevonden van stenen pijpen. Ook is er een bodemfragment gevonden van pijpenkop, dat misschien nog kan worden gedateerd. Uit de vondst van drie versierde fragmenten kan worden opgemaakt, dat we hier waarschijnlijk te maken hebben met pijpen uit de 18e eeuw. De pijpen waren gemaakt van witbakkende klei. Pijpen kunnen niet worden toegewezen aan een bepaalde sociale klasse, omdat ze in grote massa's werden gebruikt door alle lagen van de bevolking. Mogelijke productieplaats: Gouda.

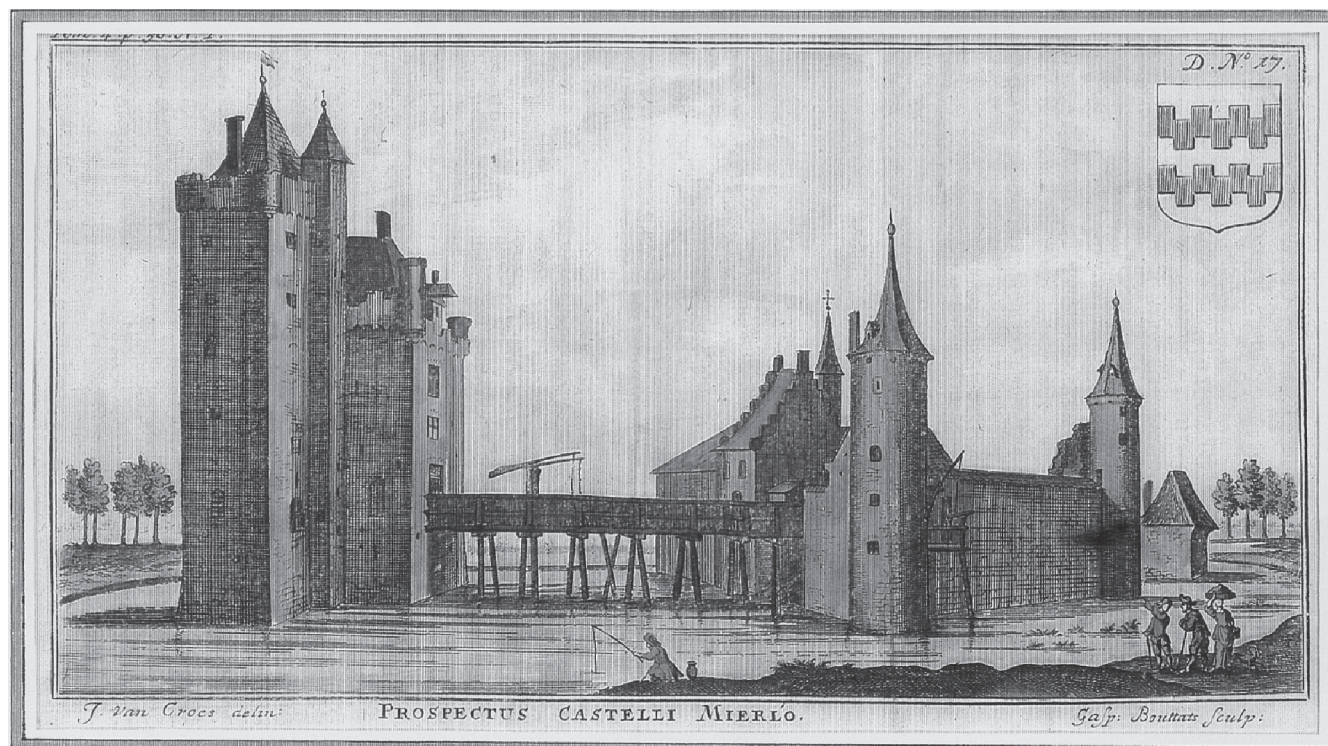
Conclusie

Met het archeologisch onderzoek hebben we de suggestie van Coenen dat de molen in de 14e eeuw door Hendrik van Mierlo gebouwd zou zijn niet kunnen bevestigen. Althans niet op deze plaats, omdat het gros van het schervenmateriaal (zie bijlage 2) te dateren is in de periode 17e tot 19e eeuw. Mogelijk heeft, ook gezien de late vorming van het stuifduin, de eerste molen op een andere plaats gestaan.

Behalve dat hiermee heel duidelijk de samenhang tussen molen en kasteel wordt aangetoond, is ook te zien dat zelfs puin in die tijdperiode niet ongebruikt werd gelaten. Daarbij hebben we ook meer inzicht gekregen in de materialen waarmee het

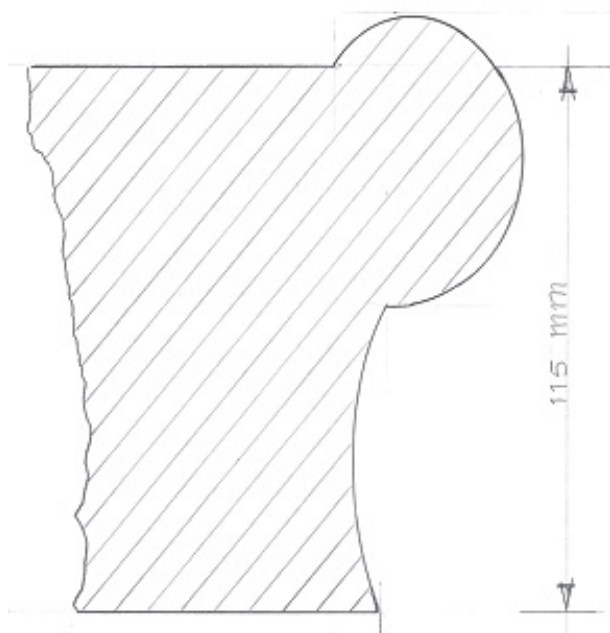
kasteel van Mierlo was gebouwd en dat het gedetailleerde en kostbare materialen waren. Het aardewerk dat afkomstig is uit Raeren en het Westerwald en het fragment Hafnerwaar verwijzen allemaal naar een voorname familie.

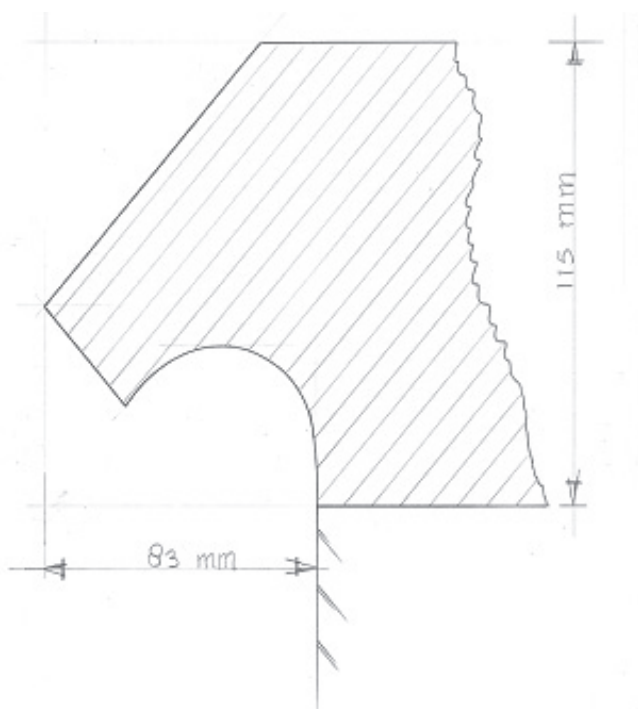
17e eeuwse gravure van het kasteel van Mierlo, door G. Bouttats naar een tekening van J. van Groes

Bijlage: 1

Bak- en natuursteen

Muurafdek dik 60 mm.

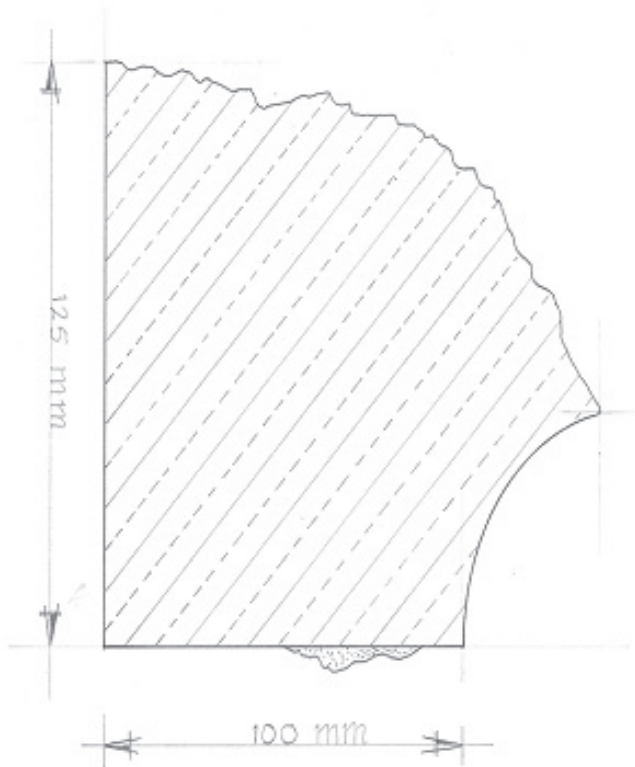

Gedeelte van regenlijst

Identieke regenlijsten aan het kasteel van Croy te Laarbeek

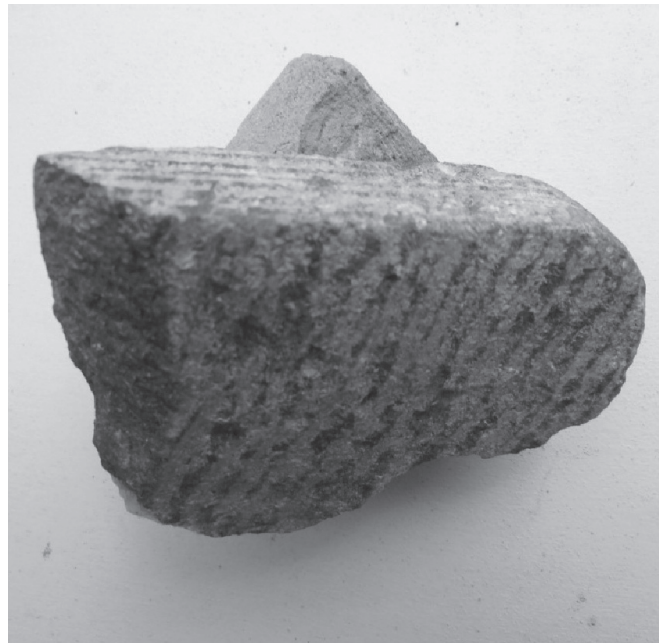
Doorsnede van vensterstijl uitgevoerd in mergelsteen

Gedeelte van een mergel boogconstructie

Gedeelte van een Belgische hardstenen dorpel, aan de bovenzijde voorzien van frijnslag en een gescharreerde zijkant

Bijlage 2. Aardewerk

Soort	MBnr.	15e ew	16e ew	16e- 17e ew	17e ew	17e - 19e ew	18e-19e ew	19e ew	20e ew	
Rijnlands	1									
Westerwald	2						1			
Westerwald	3					1				
Nederrijns aw	4					1				Tegelen
Westerwald	5					1				
Westerwald	6					1				
Westerwald	7				1					
Westerwald	8					1				
Westerwald	9					1				
Westerwald	10					1				
Westerwald	11						1			
Raeren	13		1							drinkbeker
Siegburg/ Brühl	14	1								drinkbeker
Westerwald	16					1				
Westerwald	17					1				
Indus. with aw	18							1		
Indus. with aw	19							1		
glas	20								1	
Indus. with aw	21							1		
Pleisterkalk	22									
Roodbak- kend	24					1				
Westerwald	25						1			
Westerwald	26						1			
Westerwald	27					1				
Westerwald	28					1				
Westerwald	29					1				
witbakkend	30			1						
Westerwald	31					1				
Westerwald	32					1				
Westerwald	33						1			
Roodbak- kend	34					1				
Westerwald	35					1				
Indus. with aw	36							1		
tin +loodgla- zuur	38									
glas	39							1		

November 2011

Henk Simons
Henk v. Sleuwen
Hans en Annie Berkers

Literatuur:

Coenen, J.C.G.W. Mierlo van oorsprong tot heden, een overzicht van de geschiedenis van Mierlo.

Mierlo 2004

Groof de TH. 150 jaar kerk Parochie H. Lucia Mierlo.

Mierlo 2008

Hollestelle J. De steenbakkerij in de Nederlanden tot omstreeks 1560.

Arnhem 1976

[1] met dank aan Ben van den Broek en Devon de Jong van de AVKP in Eindhoven.

[2] met dank aan Ralph Mennicken, Töpfereimuseum Raeren.

[3] met dank aan Dr. Marion Roehmer, Hetjens-Museum Düsseldorf.

[4] met dank aan Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen.

[5] Aus der Erde auf den Tisch, Weggeworfen und Wiedergefunden, Museum Burg Linn-Krefeld.

LANDWEER

Een landweer is een doorgaande aarden wal beplant met meidoorn, sleedoorn, eiken hakhout en dergelijke, eventueel met greppels. De wal diende ter bescherming van een landstreek tegen vijandelijke troepen en muitende bendes. Zijdelings bood hij ook bescherming van akkers tegen beweiding van vee van naburige gehuchten.

In Mierlo ligt zo'n landweer op de grens van Mierlo en Lierop ter plaatse van het Voortje en ten zuiden van de snelweg A 67.

De restanten van de landweer zijn aan de Lieropse zijde hier en daar nog te zien als een ondiepe greppel met daarnaast een restant van een wal van ongeveer 40 cm hoog. Aan de Mierlose zijde is de oorspronkelijke greppel met de aanleg van het talud van de sloot geheel verdwenen. De nu aanwezige watervoerende sloot is een ontginningssloot en is aangelegd tijdens het ontgronden en egaliseren van het naastgelegen weiland.

Van de oorspronkelijke begroeiing op de wal resteren nu opgaande eiken terwijl het overige bos bestaat uit grove den (afb. 1).

Afb. 1 Restant van de landweer

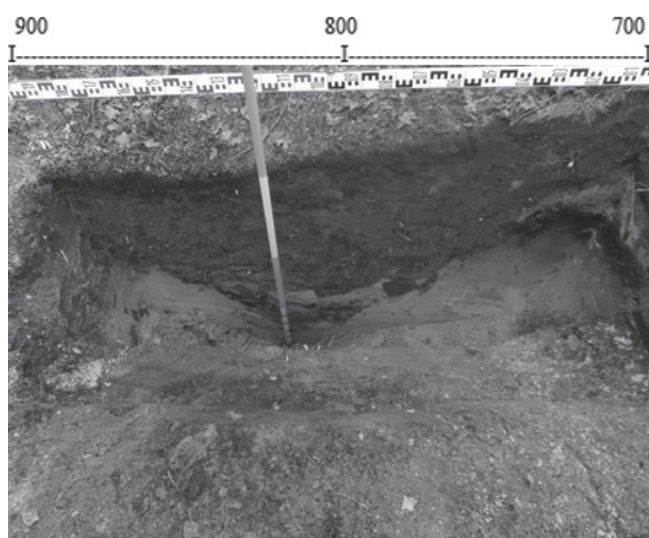
De landweer ligt exact op de in 1292 vastgestelde gemeentegrens en sluit aan op de in 1706 getekende kaart (afb. 2) aangegeven grenspaal of marking, de blauwe kei, ter plaatse van de Bullensberg.

De kadastrale kaart van 1832 geeft voor beide zijden van de grens geen bouwland of akkers aan maar heide, er was dus geen aanleiding tot veekering.

Afb. 2 Grenspaal ter plaatse van Bullensberg

Door de restanten van de nog zichtbare greppel te couperen wordt de oorspronkelijke greppel zichtbaar met een breedte van 2 meter op maaiveldhoogte en een diepte tot het huidige maaiveld van ruim 1½ meter met wanden van 45°. Ook is duidelijk waar te nemen dat in de inspoelingslagen spitsporen aanwezig zijn wat er op wijst dat de landweer gedurende een lange periode onderhouden is (afb. 3).

Afb. 3 Doorsnede coupe

Dat de landweer aangelegd is als verdedigingswerk en alleen zijdelings een veekerende functie heeft gehad wordt duidelijk na reconstructie van de oorspronkelijke vorm. Het totale hoogteverschil tussen onderkant van de greppel en bovenkant van de wal moet, na volumeberekening van de uitkomende grond van de greppels, 3,20 meter hebben bedragen (afb. 4).

Afb. 6 Stuifduinen ten zuiden van de A67

van de 16e eeuw, zeer veel schade teweeg.
Rond die periode werden er echter nog maar weinig landweren aangelegd.
De invallen van Gelre duurde uiteindelijk tot 1543, toen maakte het traktaat van Venlo een einde aan de ongeregelheden.

Afb. 7 Spitsporen onder in de greppel

Omdat de 15e eeuw voor Mierlo een bloeiperiode was met weinig ongeregelheden lijkt het aannemelijk dat de Mierlose landweer vóór die periode al is aangelegd en mogelijk, gezien de spitsporen (afb. 7) onder in de greppel, eind 15e begin 16e eeuw is hersteld.

Dat zou ook overeenkomen met de aanleg van andere landweren in de regio waarvan de aanlegdata bekend zijn zoals die van Oss in 1359 en in Beek vóór 1369.

Al met al een stukje cultuurhistorie om zuinig op te zijn.

*Henk v. Sleuwen
Hans en Annie Berkers*

Literatuur:

Bertus Brokamp, Doctoraalscriptie Historische Geografie, Universiteit Utrecht 27-08-2007

Coenen, J.C.G.W. Mierlo van oorsprong tot heden, een overzicht van de geschiedenis van Mierlo.

Mierlo 2004

Henk Beijers, Geert-Jan van Bussel, Van d'n Aa-beemd tot de Zwijnsput, Helmond 1996

Jan Timmers, Cultuurhistorische publicatie, www.saspeelland.nl

ZUSTER LUCENTIA (VAN DER ZANDEN) Onze laatste Franciscanessenzuster in Mierlo

DE EERSTE EN DE LAATSTE ZUSTER IN MIERLO

De eerste zusters in Mierlo

Ongeveer 1872-73 werd in Mierlo een begin gemaakt met de nieuwbouw van een klooster met kapel voor de zusters Franciscanessen uit Oirschot. Reinier Vissers, pastoor in Mierlo en zelf geboren in Oirschot, had goede contacten met de zusters in het moederhuis. Als pastoor van de Sint Luciaparochie in Mierlo beheerde hij de fondsen van de 'Stichting Het Apostelhuis', dat in 1531 door kardinaal Willem van Enckevoirt in Mierlo-Hout werd gesticht voor de opvang en verzorging van twaalf arme en behoeftige oude mannen. Deze moesten wel vrij van luizen en schurft zijn. Ze werden ook wel de twaalf apostelen genoemd.

Door uitbesteding van de bewoners, verpaupering en verval werd het apostelhuis opgeheven en na een tijd van ruim driehonderdveertig jaar in 1874 afgebroken. Met de financiële opbrengst van de sloopmaterialen en de laatste contanten van de stichting had hij het eerste kapitaal in handen voor de realisatie van het onlangs gestarte nieuwbouwproject

Kardinaal Willen van Enckevoirt

in zijn parochie. Begin 1874 was de bouw zover gereed dat er nog tijd over was om alles te regelen en in te richten voor het verblijf van de zusters, het geven van onderwijs en opvang en verzorging van bejaarden.

De pastoor had de algemeen overste van de zusters op een overtuigende wijze laten weten dat de komst van de zusters naar Mierlo van groot belang zou zijn voor de vorming en opvoeding van de jeugd en de welvaart van zijn parochianen. Volgens plan werden de zusters vooral ingezet in het lager onderwijs en bij de opvang en verzorging van oude mannen. In het nieuw gebouwde klooster werd een zestal zusters gehuisvest. Rechts naast het klooster in de nieuw gebouwde vleugel was de opvang en verzorging van de oude mannen gepland. Links van het klooster was een aantal klaslokalen waarin de bewaarschool en het lager onderwijs.

Het klooster zag er in de vijftiger jaren zo uit: links de poort naar de speelplaats

Bovendien wist men achter het klooster ook nog een stal en schuur te bouwen voor opslag en berging van gereedschap en aanverwante materialen. Het totale bouwproject was in 1874 zover gereed dat men met een sobere verwelkoming op 26 november van dat jaar de eerste zusters mocht ontvangen. Gezeten op een boerenkar hadden zij de reis over hobbelige wegen van Oirschot naar Mierlo gemaakt. Alleen de pastoor en kapelaan Verschuren wisten van hun komst. Kort na aankomst werden ze uitgenodigd om deel te nemen aan een rijke koffietafel in de pastorie.

Na deze maaltijd staken de zusters de weg over om heel belangstellend hun nieuwe klooster en de andere gebouwen te bewonderen. Als eerste 'moeder overste' in Mierlo werd Sr. Bernardina Raaijmakers aangesteld. Als eerste hoofd van de meisjesschool zwaaide Sr. Francina

Dorewaart de scepter. Zij was de eerste die onderwijs aan Mierlose meisjes gaf. Ze noemde haar klas 'De Taalklas'. In totaal waren er ongeveer veertig meisjes die een klein beetje konden lezen en schrijven. De meisjes van zes tot tien jaar die nog nooit hier of elders onderwijs hadden genoten kwamen in een andere klas, die werd de 'bewaarschool-klas' genoemd.

De resultaten waren goed en naar gelang het aantal leerlingen steeg kwamen er ook onderwijszusters bij om haar te helpen. In 1881 werd zij opgevolgd door Sr. Bonaventura van den Heuvel. Zij leidde het onderwijs zesenvertig jaar lang. Zij overleed op 22 oktober 1929 en werd per 1 april 1930 opgevolgd door Sr. Francois Huijbrechts. Deze werd later weer opgevolgd door Sr. Ignatia de Kort.

De andere zusters van het eerste uur gingen in en rond het klooster en school alle voorkomende werkzaamheden voor het heil van de Mierlose gemeenschap verrichten. Nadat de zusters er in 1874 waren gehuisvest moest er nog veel geregeld worden. Het duurde nog tot september 1881 eer er de eerste vier hulpbehoevende mannen konden worden opgenomen en verpleegd. Later werd dit aantal tot twaalf uitgebreid. Twaalf was ook het aantal apostelen in het lijdensverhaal.

Links Sint Luciaschool gebouwd 1924 aan de Bisschop van Mierlostraat en rechtsachteraan het patronaatsgebouw

Slechts een paar jaar had pastoor Vissers kunnen genieten van het grootste werk dat hij samen met de zusters wist te realiseren. Op 2 november 1883, dag van Allerzielen, overleed pastoor Vissers. Hij was het die zesenvertig jaar lang een voortreffelijk herder van onze parochie was.

Zuster Lucentia, (Johanna Lucia v.d. Zanden), zij is de laatste zuster in Mierlo

In de boerderij op Bekelaar 12 woonde voorheen de familie van Piet van der Zanden. Piet (Petrus) werd te Schaijk geboren en trouwde met de uit Panheel afkomstige Maria Gertrudis Schrurs. Op zestienjarige leeftijd kwam Piet in Mierlo op het Overakker wonen. Na hun huwelijk ging het pas getrouwde echtpaar wonen in het huis van Van de Kimmenade in de Pastoor de Winterstraat. Daarna verhuisden ze naar het eerder genoemde adres op Bekelaar B 32 (nu 12).

De ouders van zuster Lucentia. Piet van der Zanden en Maria Schrurs.

Uit dit huwelijk werden acht kinderen geboren. Hierbij waren twee zoons en zes dochters, allen op Bekelaar geboren. Een van hun dochters, Johanna Lucia, werd geboren op 7 december 1936. Bij haar doopsel ontving zij als tweede naam 'Lucia', de patrones van onze parochie en van het licht. Haar oma droeg ook haar leven lang deze mooie en toepasselijke naam. Dit was ook reden genoeg om met de naamgeving ook haar oma te betrekken.

Johanna was een jong meisje dat samen met de andere kinderen uit het gezin opgroeide en met hen speelde en ravotte. Voor vader Van der Zanden was het hard werken om dagelijks voor ieder de kost en de kleding te verdienen en zo mogelijk ook nog een opleiding te laten volgen. Als jong kind ging Johanna naar de plaatselijke meisjesschool aan de Bisschop van Mierlostraat. Deze school werd ook wel de zustersschool of Sint Luciaschool genoemd.

Als leerling kon ze goed meekomen, ze was geen kei maar zeker niet slecht met haar leerprestaties. Op dertien- en veertienjarige leeftijd deed ze in Mierlo de huishoudschool. Onder schooltijd werden de lessen gegeven door de Oirschotse

zusters van de Franciscanessen. Tijdens de praktijklessen moest ze veel wasgoed strijken, mangelen, opvouwen en opbergen. De leerlingen werden regelmatig ingezet voor het 'huishoudelijk' werk in school en kerk.

Pastoor Th. van Lierop was voorzitter van het schoolbestuur waaronder de lagere school in Mierlo en hoofd van de parochiekerk. Toen Johanna ongeveer zestien jaar oud was, vroeg haar moeder op een dag aan haar: "Anneke, wat wil jij later worden, welk beroep wil jij gaan uitoefenen?". Johanna, licht overrompeld door deze onverwachte

vraag antwoordde: "Ik wil graag het klooster in, ik wil kloosterzuster worden".

Haar moeder die dit antwoord nooit had verwacht vroeg aan haar dochter of zij dit echt wilde. Resoluut antwoordde zij dat dit haar wil was en dat ze dit al jarenlang van zich zelf wist en dat dit hopelijk haar toekomst zou zijn. Tijdens de jaren in de zesde klas van de lagere school had ze wel even getwijfeld, maar nu wist zij het al een lange tijd zeker. Moeder Van der Zanden, die haar dochter ook niet in het diepe wilde gooien, had op haar manier en met goede bedoelingen geprobeerd haar van het standpunt af te praten. Om dat ze nog zo jong was met weinig levenservaring probeerde zij haar intreden mogelijk enkele jaren te vertragen.

Het standpunt van moeder was niet de mening van Johanna. Met een goed gesprek wist ze haar moeder van 'haar wil' te overtuigen. Ook vader Van der Zanden stemde in en beide ouders hebben altijd voor honderd procent achter haar besluit gestaan. Ze hebben 'Anneke' hun leven lang gesteund. Omdat Johanna de zusters Franciscanessen tijdens haar schooltijd al enigszins had kunnen observeren en daarbij zonodig de juiste vragen had kunnen stellen, was haar keuze niet moeilijk.

Johanna thuis bij haar ouders ca. 1953

Als bruid van Onze Lieve Heer trad Johanna in een witte bruidsjurk in in het Franciscanessenklooster.

Het stond vast: ze wilde als zuster intreden bij de zusters van de Franciscanessen in Oirschot. Na verloop van tijd en na aanmelding te hebben gedaan nam ze afscheid van haar ouders, broers en zussen. Ook werd er afscheid genomen van burens, familie en vrienden. Intreden als slotzuster in het klooster betekende afscheid nemen van velen en weten dat je nooit meer thuis zou komen. De enige uitzondering hierop was dat ze twee keer per jaar een kort bezoek mocht ontvangen overdag tussen acht- en achttien uur.

Ze mocht ook niet naar huis voor vakantie of feestdagen, maar ook niet bij ziekte of overlijden van dierbare familieleden. Op 29 april 1954 reisde Johanna naar Oirschot en meldde zich bij het klooster en moederhuis van de zusters Franciscanessen. Als postulante trad zij in in het klooster.

Om afscheid te nemen van al het oude en van de burgermaatschappij was men verplicht om in het klooster een nieuwe naam aan te nemen. Met deze nieuwe identiteit kon men gemakkelijker aan het kloosterleven wennen. Een van haar doopnamen was Lucia, haar oma heette Lucia, haar parochiekerk had Lucia als patrones en omdat ze persoonlijk veel respect en vertrouwen in de Heilige Lucia had, verkoos ze de naam Lucia ook als kloosternaam. Maar in de kloostergemeenschap bestond al een zuster Lucia.

Om in de toekomst geen misverstanden of problemen met of door een dubbele zuster naam te krijgen werd er een andere naam voor haar gezocht. Men besloot een naam te kiezen die van Lucia was afgeleid. Lucentia, deze naam, een verbastering van Lucia, zou zij een leven lang mee gaan dragen en er tijdens haar hele kloosterleven naar luisteren.

Na haar goedvinden en haar overtuigde wil werd ze op 1 november 1954 als bruid in een witte bruidsjurk gekleed.

Deze jurk werd door meerdere zusters bij de 'Kleding' gebruikt. Precies twee jaar later deed ze op 1 november 1956 haar tijdelijke gelofte.

Drie jaar later, weer op 1 november 1959 legde ze heel plechtig haar eeuwige gelofte af en beloofde hiermee Onze Lieve Heer dat ze voortaan voor Hem en met Hem door het leven zou gaan om later bij Hem in de hemel zalig te kunnen worden. De datum 1 november moest hierbij strikt worden gehandhaafd omdat anders de vorige eed niet naadloos op de ander zou aansluiten en dat hierdoor een breuk in de gelofte zou ontstaan.

sr. Lucentia van de Onbevleete
ontvangens geboren 7 Dec. 1936
Johanna Lucia van der Zanden
ouders
Petrus van der Zanden
Maria Gertrudis Schriurs
wonende Bekelaar 12 Mierlo (N.B.)
gekleed 1 Nov. 1954
tijdelijk geproffest 1 Nov. 1956
naar Kruisland 30 Aug. 1957
naar Sameren-Dorp 12 Feb. 1959
naar Kaatsheuvel 4 Sep. 1959
Eeuwig geproffest 1 Nov. 1959
naar Oirschot voor tijdelijk 28 Aug. 62
naar Haren 9 Nov. 1962
naar Leeuwen 15 Oct. 1963
naar Meijl 24 Febr. 1964
naar Mierlo 4 Mei 1964

Zuster Lucentia verbleef voor een periode van drie jaar als slotzuster achter de tralies in het Oirschotse klooster. Als men daar eenmaal binnen was, was men helemaal afgesloten van de buitenwereld en had men geen enkel contact meer met de wereld daarbuiten. Bij het Oirschotse klooster aangesloten was een lagere schoolopleiding, Mulo, Kweekschool en Kleuterleidsteropleiding. Na haar intrede werd ze voor korte of langere perioden op allerlei plaatsen ingezet om alle kloosterwerkzaamheden te leren kennen en uitvoeren. Na minimaal twee jaar verplicht in Oirschot haar werk en opleiding te hebben genoten kon ze 'op missie' worden uitgezonden. Dat betekende dat ze in korte tijd elders in een klooster in Nederland ingezet kon worden om daar de nodige hulp te verlenen. Plichtsgetrouw en luisterend naar het klokje van gehoorzaamheid werd Lucentia op vele plaatsen ingezet.

Voor haar eerste missie werd ze op 30 augustus 1957 naar Kruisland gezonden in de gemeente Steenbergen.

Op 4 september 1959 was haar hulp hard nodig in Kaatsheuvel. Twee maanden later op 1 november werd ze eeuwig geproffest. Op 28 augustus 1962 werd ze tijdelijk teruggeroepen om in het moederhuis in Oirschot weer taken op zich te nemen. Korte

tijd daarna, op 9 november 1962, werd haar hulp gevraagd in het klooster te Haren. In het klooster te Leeuwen was zij vanaf 15 oktober 1963 tot 24 februari 1964. Op die datum werd ze voor een paar weken naar het Limburgse Meijel gezonden. Na een goede 'leertijd' en 'zwerftochten' langs al deze kloosters mocht zuster Lucentia voor een langere tijd haar koffers pakken en zich op 4 mei 1964 melden in het klooster te Mierlo.

Overal werd ze ingezet waar hulp nodig was en daar waar ze mensen kon dienen. De werkdagen in de burgermaatschappij van weleer waren niet te vergelijken met de werkdagen die zij in het klooster meemaakte.

Een doorsnee dag in het klooster was om vijf uur in de morgen opstaan, direct gevolgd door het morgengebed met meditatie. Hierna kwamen prima en derde uur, terts en sester, om zeven uur gevolgd door een Heilige mis. Om acht uur werd er gezamenlijk door de zusters ontbeten, waarna men aan het werk ging. Om twaalf uur werd er weer gegeten. Van half één tot één uur was er recreatie en mocht men onderling met elkaar spreken.

Zuster Lucentia gekleed in het Franciscanessen habijt.

Tijdens het werk en de diensten leefde men in stilte. Zusters die in opleiding waren konden van drie tot vier uur aan hun studie werken. Om vier uur had men de gelegenheid om een boterham te eten, direct gevolgd door een korte tijd om met elkaar te spreken of te recreëren. Van half vijf tot half zes was het tijd voor het bidden van het rozenhoedje.

Hierna, tot zes uur, gingen de zusters weer verder met het rooster. Alleen de noviciaten kregen de tijd voor lezen, studie of andere nuttige bezigheden. Om zes uur was er voor iedereen de complete (avondgebed) bestaande uit negen psalmen en lezingen, alle in het latijn. Om half zeven werd er weer gezamenlijk gegeten. Van zeven tot acht uur in de avond recreatie waarna persoonlijk avondgebed, lezingen en weer een half uur meditatie. Als het negen uur was geweest werd er van iedere zuster verwacht dat deze naar bed zou gaan. 's Avonds om half tien diende men te slapen.

Elektrische verlichting op de kamers was er niet, het enige licht was het daglicht dat door een klein bovenlicht binnenviel.

Lucentia trad tegelijk met zeven medezusters in in het klooster. Na een tijd waren er twee gestopt. Een van hen tijdens de tijdelijke professie en de andere zuster na een periode van tien jaar. Beide zusters keerden terug naar de burgermaatschappij.

In 1967 werd tijdens het Vaticaans Concilie besloten dat kloosterlingen vrijwillig het habijt of andere kloosterkleding mochten afleggen. Sinds die datum mochten ze als burger gekleed door het leven gaan. Zuster Lucentia had hier geen enkel probleem mee. Volgens haar waren er nog voldoende en herkenbare door de kloosterorde voorgeschreven regels. Hieraan moesten de kloosterlingen zich wel houden. Zo hebben ze nog een tijdlang een kort sluiertje of kleding met schapulier gedragen. De voorgeschreven rok lengte was tot maximaal veertig centimeter boven de grond.

Na een zwerftocht en diverse missies kwam Lucentia op vier mei 1964 in het klooster te Mierlo. Tien jaar later in 1974 verhuisden er tien zusters naar een burgerwoonhuis aan de Bisschop van Mierlostraat. In huis leefden zij als zusters met elkaar zoals ook eerder in het klooster werd geleefd. Na een periode van tien jaar verhuisde zij naar de Heer de Swaefstraat en vanaf negen oktober 2011 heeft zuster Lucentia haar thuis in het nieuwgebouwde Franciscanessenhof gevonden.

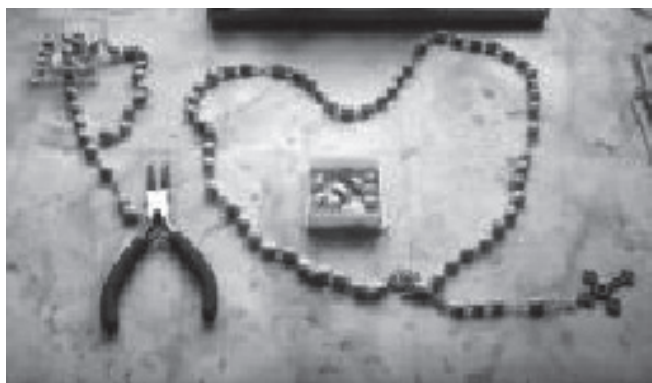
Terugkijkend op haar leven had ze als kloosterling niet anders gewenst en kan ze nu terugblikken op een blij en gelukkig leven.

Volgens de zuster bestond het hoogste aantal zusters in het Mierlose klooster uit ongeveer twintig zusters.

Op mijn vraag of ruim honderddertig jaar werken door de zusters in Mierlo hebben gebracht wat zij en de kloosterorde er van verwacht hadden antwoordde zij spontaan: "Ja". Op de vraag of na haar overlijden daarmee ook de laatste zuster uit Mierlo verdwenen zou zijn, de Mierlose gemeenschap de zusters zullen missen, antwoord ze resoluut: "Nee. De mensen zullen ons niet missen, zij zullen zich ons herinneren. Alle werk dat wij in het verleden met veel liefde en overtuiging hebben gedaan is nu door anderen en door gemeentelijke instanties overgenomen. Naar mijn beoordeling wordt dat allemaal naar behoren uitgevoerd", zegt Lucentia heel tevreden. "Het gaat niet direct om het werk dat men ooit verricht heeft, het gaat veel meer om de sporen die men achterlaat." Dat is juist. Vele sporen door de zusters Franciscanessen nagelaten, zijn er in Mierlo na ruim honderd jaar nog rijkelijk aanwezig.

Recreatie van de zusters, de Rozenkrans

Tijdens het gebed gebruikten de zusters een rozenkrans. In de schaarse vrije tijd die de zusters hadden en tijdens de recreatie uren maakten ze vrij regelmatig zelf die gebedsketen. Hiervoor gebruikten ze de bloemzaden van de Canna Indica. De Nederlandse vertaling hiervan is Indisch riet. Mogelijk werden ook de zaden van de Antennaria Dioica gebruikt. In de volksmond werd deze plant ook de Rozenkransplant genoemd. Deze zaden werden direct na het plukken doorstoken en op zolder te drogen gehangen. Na droging waren deze steenhard geworden. Na een jaar werden deze zaden

512. Antennaria dioica Gaertn.
als kralen aan elkaar geregen. Deze en veel andere werkzaamheden werden als handenarbeid verricht.

Heiligenboontje

Door Jan van der Zanden, een neef van zuster Lucentia, kwam ik in het bezit van een aantal 'Heilige boontjes'. Jan wist hiervan wel een verhaal te vertellen, maar hij was er niet geheel zeker van dat het inderdaad op waarheid berustte. Om die reden maar even op internet gekeken, met het volgende verhaal als resultaat. Hier ontdekte ik dat Jan voor negentig procent gelijk had en zijn verhaal aardig overeenstemde met mijn vondst.

De Horstenaren L van den Bekerom en H. van Rens schijnen heilige bonen in hun bezit te hebben.
Monstrans- of heilige boontjes

Het gaat hierbij om witte bonen. Hierop staat een monstrans afgebeeld. Dit is een katholiek sierwerk waarin de hostie wordt geplaatst ter verering.

Legende

Volgens de legende verborg een Franse pastoor in de eerste wereldoorlog zijn kerkschatten, uit angst voor diefstal, onder de grond. Om de schatten nog beter te beschermen plantte hij er witte staakbonen op. Toen de groenten rijp waren en moesten geoogst worden werden ze daarna van hun ‘jasjes’ ontdaan. Hierbij ontdekte de pastoor de afbeeldingen van de monstrans op de pas geplukte bonen.

De heer H. van Rens, in zijn dagelijks leven werkzaam op de praktijkschool in Horst, bracht de planten een aantal jaren geleden vanuit Frankrijk mee terug naar Horst. Tijdens zijn vakantie in de Vogezen had hij daar een excentrieke kluizenaar ontmoet die deze bonen al een lange tijd kweekte. Bij thuiskomst liet de heer Rens zijn bonen aan de Horstse zaadbonentelers zien. Van Bekerom, dorpsgenoot en kenner van het Roomse leven, kreeg enkele stekken van hem. De bonentelers hadden zoiets nog nooit gezien en hadden er geen verdere verklaring voor. In het hoofdkantoor van de zaadbonentelers in Naaldwijk was er niemand die na een duchtig onderzoek een verklaring kon geven.

Allen staan hierbij voor een raadsel aldus Van Rens. Een woordvoerder van veilinghuis Zon spreekt over een mirakel, hij heeft er absoluut geen verklaring voor. De afbeeldingen op de bonen zijn zo duidelijk alsof ze er op geschilderd zijn. De heer Van Rens heeft de bonen ook gegeten; hij zegt dat de smaak ‘hemels’ is.

Zou het verhaal toch op waarheid berusten of is het alleen een ‘toevallige’ publiciteitstunt van de personen en de veilingmeester om hun gekweekte handelswaar via het internetcircuit af te zetten en daardoor hun ‘tuinbouwhobby’ enigszins te bekostigen?

Rinie Weijts

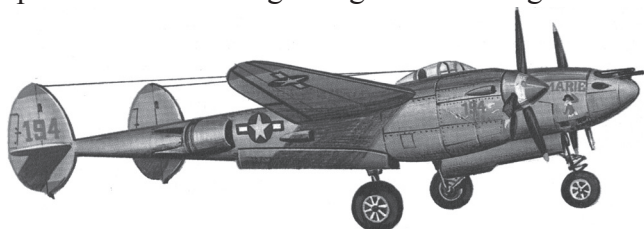
Bron:

Jan van der Zanden en de heren Van Bekerom en Van Rens.

CRASH BIJ DE COLLSE HOEVE

Naar aanleiding van het interview met Jan Hendrix in de vorige koerier heb ik de volgende aanvulling. Jan vertelde over een vliegtuig dat in de Tweede Wereldoorlog bij de Collse Hoeve was neergestort. Er zouden te weinig aanknopingspunten zijn om er een betrouwbaar feit van te maken.

De heer Ad Hermens heeft in zijn boek *'Geldrop en Mierlo tijdens WOII 1940-1945'* 26 crashes beschreven die in onze regio plaatsvonden, onder meer hoe op 31-1-1944 een Lightning PA-38J neergestort is.

Een Lightning PA-38J, zoals die bij de Collse Hoeve is neergestort.

"Op die dag werden 47 Lightning jagers uitgezonden vanuit Engeland en verspreidden zich in plukjes van twee of drie boven hun doelgebieden. De verliezen waren op deze dag 6 Lightnings (P-38) van de 55e Fighter Group USAF en er werden 13 Duitse toestellen neergehaald. De P-38 was een typisch toestel en uiterst geschikt voor deze taak.

Wat gebeurde er boven Nuenen

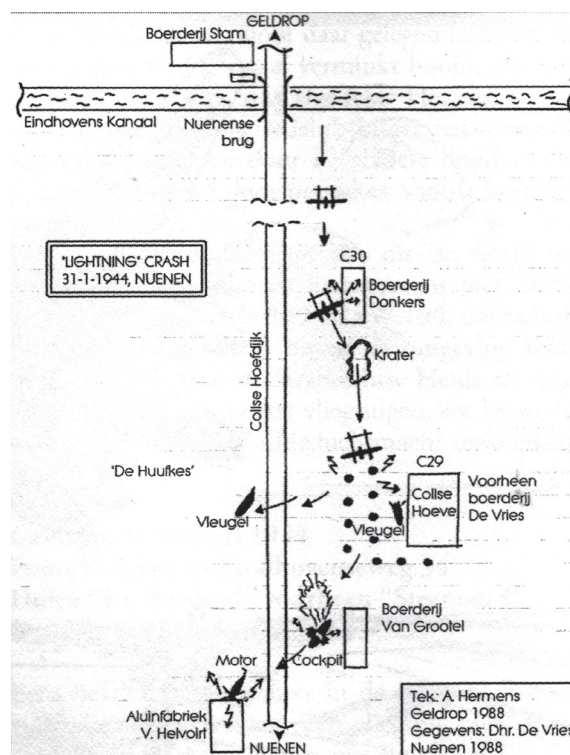
Ooggetuigen vertellen in 1988.

Twee Lightnings werden aangevallen door 6 Duitse jagers. Deze wisten boven de Lightnings te komen om ze vanuit die positie aan te vallen. De Amerikaanse jagers hadden geen schijn van kans om aan deze aanval te ontkomen. Een van de Lightnings, waarschijnlijk reeds geraakt, kwam op geringe hoogte vanaf het Eindhovens Kanaal parallel aan de Geldropseweg (nu Collse Hoefdijk) op de boerderij van landbouwer De Vries aanvliegen. Deze boerderij is nu het voortreffelijke restaurant De Collse Hoeve. Alles ging in een razend tempo en dit moeten niet alleen voor allen die dekking zochten, maar zeker ook voor de piloot verschrikkelijke seconden geweest zijn.

Het toestel ramde eerst het dak van de boerderij die juist wat zuidelijker staat en scheurde het gehele dak in de volle lengte open. Het toestel dook toen onder de toenmalig bovengrondse lichtleiding door en maakte een enorme krater in het bouwland om

daarna weer op te stijgen. De krater was zo groot dat er 'perd en kar' in kon. Ook een paard dat in de weide liep maakte een enorm gat toen dat er steigerend vandoor ging! Het toestel probeerde nu weer hoogte te krijgen, hetgeen totaal mislukte daar het regelrecht de grote eikenbomen invloog, die nu nog voor de Collse Hoeve staan.

Dit was het einde van de piloot en het toestel. De

Situatieschets van de crash op 31-1-1944

P-38 sneed vier bomen af en nam zelfs in zijn laatste meters een dikke stam van ongeveer vier meter [lang] mee. Hierna was het toestel totaal vernield en veranderde in honderden stukken. Het was ongeveer vier uur in de middag. Een vleugel bleef voor de boerderij van De Vries (Collse Hoeve) achter terwijl de tweede vleugel aan de overkant belandde, wat de Huufkes heet en waar industrie gevestigd is. De romp met de cockpit, met daarin het stoffelijk overschot van de piloot, smakte neer voor de boerderij van Van Grootel, rechts naast de Collse Hoeve. Een van de motoren schoot door en belandde een kleine honderd meter verder tegen de schoorsteen van het woonhuis van de aluinfabriek van Van Helvoirt. Nu staat er een transportbedrijf. De vrouw des huizes was juist pap aan het koken en het hele fornuis kwam een meter naar binnen."

Carin JansenZeelen, via Ad Hermens

Bron: Geldrop en Mierlo tijdens WOII 1940-1945 Ad Hermens, pag 676-682.

WAPENS IN MIERLO.

In de Verenigde Staten bestaat momenteel een hevige discussie over wapenbezit. Het vergunningenstelsel is daar niet gericht op het zoveel mogelijk beperken van wapens in handen van de burger. Het bezitten van een wapen is zelfs een grondrecht.

In Nederland kenden we tot de 20e eeuw nauwelijks regelgeving met betrekking tot het bezit van wapens. Om het probleem van de stroperij enigszins in de hand te houden werd in 1896 het dragen van wapens verboden. De periode van de eerste Wereldoorlog gaf aanleiding tot nieuwe wetgeving, waardoor de Vuurwapenwet van 1919 ontstond.

Tijdens deze oorlog vluchtten veel mensen uit het door Duitsland bezette gebied naar ons land. Nederland was neutraal. Veel vluchtelingen brachten wapens mee. Op het einde van de oorlog ontstonden in diverse landen revoluties. In ons land preekte de SDAP-er Pieter Jelles Troelstra de revolutie. De regering besloot om gewapend verzet tegen de overheid te voorkomen door alle inwoners hun wapens te laten inleveren. Vervolgens kon men een 'machtiging tot het voorhanden hebben van vuurwapens' aanvragen. Zo ook in Mierlo.

Rond 15 augustus 1919 kwamen ongeveer 140 Mierlonaren naar het Oude Raadhuis om hun wapens in te leveren. Het waren overwegend geweren, maar ook revolvers en pistolen. De geweren waren hoofdzakelijk eigendom van landbouwers. Zij hadden de wapens aangeschaft om hun oogst te beschermen tegen allerlei schadelijk gedierte. Zij hadden een vergunning 'tot het doden en vervoeren van kraaien, eksters, reigers, woudduiven en mussen' op grond van de Vogelwet van 1912. Het wapen mocht gebruikt worden op grond die men in eigendom of in gebruik had.

J. van den Heuvel en H. Knoops leverden ieder zelfs drie geweren in. Brouwer Th. Prinsen leverde een geweer, een revolver en een pistool in. Landbouwer W. Vorstermans was blijkbaar in bezit van een geweer en twee revolvers. Opmerkelijk was het wapenbezit van de kapelaans. Kapelaan Jacobus Schepens van Mierlo-Hout leverde een revolver in en kapelaan Johannes van de Ven van het Dorp een geweer en een revolver. De Mierlonaren leverden in totaal ongeveer 160 wapens in.

De Vuurwapenwet van 1919 stelde de Mierlonaren in staat een 'machtiging tot het voorhanden hebben van vuurwapens' aan te vragen.

Landbouwer P. Nooijen was op 8 augustus 1919 de eerste aanvrager. In dat jaar werden 27 machtigingen aangevraagd. De 27 toegekende machtigingen waren als volgt verdeeld: 20 landbouwers, 1 steenbaas (Th. van Gestel, werkzaam bij Steenfabriek Van der Meeren), 1 directeur van het Stoomzuivelfabriek (Th. Scheepers), 1 bierbrouwer (Jean-Francois Branten), 2 arbeiders (J. Koolen en M.J. van der Putten), 1 klompenmaker (J. Cuijten) en 1 zonder beroep (A.I. Raijmakers met 2 geweren). De machtiging moest ieder jaar opnieuw aangevraagd worden.

In 1920 werden 35 machtigingen aangevraagd. Behalve de in 1919 genoemde beroepsgroepen vermeldt de lijst van 1920 ook kastelein M.F. Gruijthuijzen uit het Dorp met een karabijn en een revolver. Kapelaan J. van de Ven met een geweer, kantoorbediende M. Enghardt met een pistool, timmerman M.E. Verbruggen met een geweer en slager H.J. van Neerven met een geweer.

Hoeveel Mierlonaren zouden er nu nog, met vergunning, in het bezit zijn van een vuurwapen?

Theo de Groof.